

Stichting NIOC en de NIOC kennisbank

Stichting NIOC (www.nioc.nl) stelt zich conform zijn statuten tot doel: het realiseren van congressen over informatica onderwijs en voorts al hetgeen met een en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin des woords.

De stichting NIOC neemt de archivering van de resultaten van de congressen voor zijn rekening. De website www.nioc.nl ontsluit onder "Eerdere congressen" de gearchiveerde websites van eerdere congressen. De vele afzonderlijke congresbijdragen zijn opgenomen in een kennisbank die via dezelfde website onder "NIOC kennisbank" ontsloten wordt.

Op dit moment bevat de NIOC kennisbank alle bijdragen, incl. die van het laatste congres (NIOC2025, gehouden op donderdag 27 maart 2025 jl. en georganiseerd door Hogeschool Windesheim). Bij elkaar zo'n 1500 bijdragen!

We roepen je op, na het lezen van het document dat door jou is gedownload, de auteur(s) feedback te geven. Dit kan door je te registreren als gebruiker van de NIOC kennisbank. Na registratie krijg je bericht hoe in te loggen op de NIOC kennisbank.

Het eerstvolgende NIOC vindt plaats op 18 maart 2027 in Arnhem en wordt georganiseerd door HAN University of Applied Sciences.

Reacties over de NIOC kennisbank en de inhoud daarvan kun je richten aan de beheerder:

R. Smedinga kennisbank@nioc.nl.

Vermeld bij reacties jouw naam en telefoonnummer voor nader contact.

Noodzaak van communicatie-onderwijs: open deur of illusie?

drs. Fokkelien von Meyenfeldt

Propedeuse-coördinator / ontwerper externe cursussen, Rijkshogeschool IJsseland / HEAO

Inleiding

Gedurende de opleiding is communicatie een makkelijk vak. In de praktijk blijkt communicatie echter vaak een enorm probleem. Wie kent er geen verhalen over bijvoorbeeld het falen van informatiesystemen - niet door een gebrek aan vakkennis maar door een gebrekkige communicatie? In hoeverre is er sprake van een falend onderwijs (in communicatie) en wat valt daaraan te doen? In deze samenvatting beperk me tot één voorbeeld over één onderdeel.

Ongeveer tien jaar geleden werd er bij veel informatica-opleidingen geen communicatie-onderwijs gegeven: het lesprogramma was zo overladen met 'technische' vakken, dat daarvoor geen ruimte was. Nu is het welhaast een open deur om te zeggen dat communicatie 'moet' binnen opleidingen informatica en informatiekunde. Maar heeft het zin?

In het rapport n.a.v. de visitatie van de hbo-informatica-opleidingen is een idee opgenomen over communicatie-onderwijs dat praktisch lijkt: Laat de studenten in het kader van interviewtechniek iemand uit het toekomstig beroepenveld interviewen; daarmee sla je twee vliegen in één klap: je leert ze interviewen en ze verkrijgen enig inzicht in de praktijk.

Dat laatste klopt wel ongeveer, het eerste echter nauwelijks.

Een voorbeeld:

Twee studenten krijgen van de docent communicatie de opdracht een informatie-analist te interviewen. Dit soort gesprekken levert eigenlijk altijd interessante stof op. Op het niveau waarop afgestudeerde informatici (hbo'ers of academici) werkzaam zijn, heeft men inzicht in en overzicht over het traject van systeemontwikkeling. Men praat er dus graag, goed en enthousiast over. De studenten kunnen een interessant verslag schrijven (in acceptabel Nederlands, want dat hebben ze geleerd), en ze hebben het prettige gevoel dat ze uitstekende interviewers zijn.

De docent Systeemanalyse/-ontwerp (SASO) geeft diezelfde studenten de opdracht om een informatie-systeempje te ontwerpen voor het totstandkomen van voorlichtingsmateriaal binnen de eigen opleiding. In het kader van deze opdracht moeten de studenten de functionaris interviewen die sinds jaar en dag de studiegidsen en wat dies meer zij samenstelt. Deze man heeft helemaal geen zin in een serieus gesprek over zijn werk (veel te ingewikkeld), hij mag echter graag praten en vertelt dus allerlei fraaie maar vrijblijvende verhalen. De studenten slikken het allemaal als zoete koek, zonder door te hebben dat ze met een kluitje het riet in worden gestuurd.

Ze zetten een informatiesysteempje op in ISAC en de docent SASO (die weet volgens welke procedures het voorlichtingsmateriaal tot stand komt c.q. zou moeten komen) vindt het onvoldoende. Dat de fout niet zit in het ontwerp, maar in de analyse en wel in het interview, komt niet ter sprake. Nog steeds denken de studenten dat dát wel goed zat: het was toch een leuk gesprek! Nee, het probleem, zo menen ze, is dat het opzetten van een systeem, hoe beperkt ook, toch wel erg moeilijk is.

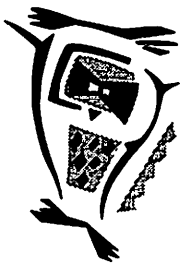
Het is duidelijk: geïntegreerd onderwijs houdt meer in dan dat de SASO-docent in het kader van een case ook interviews laat afnemen of in 'projectgroepen' laat werken. Wanneer de interviews en/of het groepswork niet worden teruggekoppeld, heeft het niet alleen geen zin gehad maar zelfs averechts gewerkt: opnieuw is immers het vooroordeel bevestigd dat communiceren geen probleem is.

Eén van de middelen om werkelijk geïntegreerd onderwijs te bereiken is een efficiënt gebruik van cases. Alom wordt geklaagd over gebrek aan materiaal, maar met cases wordt vaak zeer verkwistend omgesprongen, bijvoorbeeld door ze maar éénmaal te gebruiken om één aspect van één vak te belichten. De meeste cases zijn echter zeer geschikt voor veelvuldig en multifunctioneel gebruik. Voor de studenten is het vaak veel beter en ook verhelderend om gedurende enkele weken of zelfs een semester aan één case te werken, liefst vanuit verschillende disciplines; ik heb daar uitstekende ervaringen mee.

Slot

Twee dingen zijn mijns inziens cruciaal voor het goed opleiden van informatiespecialisten:

- * Ze dienen een duidelijk inzicht te krijgen in het 'kader': waar leidt de opleiding voor op, wat kun je ermee doen? Interviewen van beroepsoefenaars is daarbij één instrument (en niet het beste; het is vooral nuttig als ook interviews van andere studenten met andere beroepsbeoefenaars worden besproken), maar daarnaast is het nodig dat bij ieder(e) vak/module duidelijk wordt wat de rol en het

doel ervan zijn met het oog op de praktijk, en wel zo concreet mogelijk geformuleerd.

- * Communicatie moet in de hoofdfase niet apart worden gedoceerd, maar geïntegreerd in vakken als Administratieve Organisatie, Systeemanalyse/Ontwerp en Management- & Informatiesystemen. Wanneer studenten in het kader van dit soort lessen een systeem moeten ontwerpen, dient het slagen en/of falen ervan mede te worden teruggevoerd op een al dan niet gebrekkige communicatie.

Wat de middelen betreft: met efficiënt gebruik van cases valt op dit gebied veel te bereiken. In het begin vergt dat wat extra werk en tijd, maar die investering verdient zichzelf al snel terug.